

Zamiast wstępu

Kultura – kształtowaniem uwagi
Simone Weil

Prezentowany tom jest zbiorem tekstów wypracowanych przez nauczycieli uzyskujących kwalifikacje do nauczania drugiego przedmiotu w ramach studiów podyplomowych z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz wiedzy o kulturze.

Studia te zostały zrealizowane w Uniwersytecie Wrocławskim w latach akademickich 2006/2007 i 2007/2008. Koordynatorem projektu¹, w którego ramach powyższe studia przeprowadzono było Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Realizacja studiów nie byłaby możliwa bez merytorycznej opieki Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa oraz Instytutu Kulturoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego.

Tytuł książki „Edukacja kulturalna w szkole. Notatnik nauczyciela” odzwierciedla jej przywarsztatowy charakter. Nie jest ona poradnikiem metodycznym prowadzenia zajęć w bibliotece, ani lekcji z zakresu wiedzy o kulturze, a notatnikiem, w którym nauczyciele zanotowali swoje pomysły na edukację kulturalną.

Czy dokonano trafnego doboru tekstów, satysfakcjonującego wszystkich Czytelników? Na pewno – nie. Otwarta formuła notatnika pozwala jednak na dopisywanie brakujących materiałów dydaktycznych.

Książka składa się z trzech części.

Tom otwierają trzy opracowania (*Preteksty*) przygotowane przez współpracowników „Podyplomowych Studiów Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa – kwalifikacyjnych dla nauczycieli – bibliotekarzy”, pozostające w bezpośrednim związku z zajęciami przez nich prowadzonymi, nawiązujące do dwóch ważnych funkcji biblioteki – informacyjnej oraz terapeutycznej. Pierwszy, autorstwa Anety Firlej-Buzon, opisuje nowe zadania biblioteki w dobie Internetu. Drugi, autorstwa Renaty Aleksandrowicz, porusza problem wpływu baśni na jakość naszego zdrowia i życia. Autorka wychodzi z założeń koncepcji jakości życia Aarona Antonovsky’ego, następnie bada czy i w jaki sposób baśnie wzmacniają ważne dla niego tzw.

¹ Zainteresowanych projektem odsyłamy na jego stronę domową: www.sp.cen.uni.wroc.pl.

poczucie koherencji, aby w końcu dojść do wniosku, że baśnie pozwalają dziecku lepiej zrozumieć rzeczywistość, uczą zaradności życiowej oraz wzmacniają poczucie wartości życia, zaangażowanie i inwestowanie w siebie. Kolejny tekst, Agnieszki Łobockiej, jest egzemplifikacją ogólnej tezy artykułu, przykładem bajki terapeutycznej pomagającej bohaterce rozwiązać męczący ją problem.

W części drugiej – zatytułowanej *Teksty* – zestawiono scenariusze lekcji bibliotecznych oraz działań edukacyjnych z zakresu wiedzy o kulturze.

Autorzy „Scenariuszy lekcji bibliotecznych” poruszają zagadnienia stawania się czytelnikiem przez dzieci w klasie I (Violetta Urban, Jolanta Nowak), poznawania historii książki (Dorota Menkarska), zdobywania szczegółowych kompetencji bibliotecznych (Marzena Medyńska, Tomasz Wojciechowski, Marek Sosnowski). Na szczególną uwagę zasługuje scenariusz lekcji dotyczącej historii książki zawierający także możliwość pracy w pracowni plastycznej. Nasuwa się jedna uwaga, czy umiejętności biblioteczne nie powinny być kształtowane wcześniej niż planują to autorzy, aby uczniowie mogli je wykorzystać i rozwinąć w szkole?

Prace uczestników studiów podyplomowych „Wiedza o kulturze” zebrano w dziale „Wiedza o kulturze – scenariusze działań edukacyjnych”. Czytelnik znajdzie tu opisy lekcji, zajęć pozalekcyjnych, a także projektów tematycznych realizowanych w szkole. Część z nich, co bardzo cenne, została już zrealizowana, dzięki czemu scenariusze są wzbogacone uwagami metodycznymi.

Większość zaprezentowanych scenariuszy jest ukierunkowanych na poznanie przez uczniów różnorodnych aspektów kultury i sztuki: malarstwa (Renata Burzawa, Jolanta Filipowicz, Alicja Mytych), teatru (Monika Skworszczow), szeroko rozumianej twórczości (Dariusz Stapiński), historii Wrocławia i Zgorzelca (Małgorzata Aszkiełowicz, Sylwia Olszak). Z kolei ważnym wydarzeniem naszej historii (zbrodniom katyńskim) poświęciła swój scenariusz Grażyna Jankowska-Przybył. Janina Sarzyńska zadała ważne pytania związane z tożsamością narodową uczniów, a Marta Frydryk poruszyła problem spostrzegania ciała we współczesnej kulturze.

W scenariuszach wykorzystano metody aktywizujące uczniów połączone z wiedzą teoretyczną pochodzącą z różnych źródeł (przekazaną przez nauczyciela, z internetu, publikacji książkowych, informatorów, obrazów wybitnych malarzy). Pozwala to kształtować różnorodne umiejętności praktyczne, w tym ważną umiejętność rozumienia tekstu lub szerzej wybranego elementu kultury. Równocześnie w tym kontekście wydaje się bardzo ważne dostosowanie wybranego scenariusza do możliwości intelektualnych i emocjonalnych adresatów – danej klasy czy grupy uczniów. Można odnieść wrażenie, że niektóre propozycje nie są przeznaczone dla słabo wyrobionych odbiorców kultury, przeznaczone są dla uczniów zdolnych, zainteresowanych tzw. wysoką kulturą artystyczną. Brakuje im właściwej decentracji edukacyjnej, bez niej metody aktywizujące może się okazać, że miast upiększać ucznia, upiększają lekcję.

Część drugą książki zamyka rozdział „Metodyka pracy umysłowej”, gdzie wydrukowano interesujące scenariusze zajęć dotyczące zapoznania uczniów z metodami pracy umysłowej (Marzena Medyńska, Małgorzata Polańska). Szczególnie ciekawy wydaje się być scenariusz lekcji poświęconej robieniu notatek, tak cennej i często nieznannej uczniom techniki pracy. Także tutaj nasuwa się uwaga, że umiejętności te uczeń powinien poznawać wcześniej.

W kolejnej części pracy (*Konteksty*) zamieszczono niezwykle interesujące artykuły metodyczne opisujące czytelników w różnym wieku i pochodzących z różnych środowisk. Są to opisy rzetelne, obrazowe i nakłaniające do myślenia m.in. na temat roli literatury w życiu człowieka i różnych dróg, jakimi dochodzi się do korzystania z niej.

Podsumowując, żywię nadzieję, że ta krótka prezentacja tekstów zamieszczonych w książce zachęci Czytelnika do ich dokładniejszego przestudiowania, wyzwoli ciekawość poznawczą i motywację do twórczego rozwijania zawartych w nich wątków.

Otwarta formuła notatnika zachęca do takich działań.

*W imieniu redakcji
Andrzej Krajna*